

Fundusze Europejskie

11.12.2024 r.

XIV posiedzenie Komitetu Monitorującego FEnIKS 2021-2027

**Ocena programu FEnIKS 2021-2027 dla potrzeb przeglądu
śródkresowego w obszarze energetyki i środowiska**

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

Sektor Energetyka

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Napotkane problemy / wyzwania:

- Opóźnienia w publikacji kluczowych dokumentów do uruchomienia wsparcia
- Zidentyfikowane błędy w szacowaniu (koszty jednostkowe) niektórych wartości docelowych wskaźników
- Potrzeba rezygnacji ze wsparcia kogeneracji opartej na gazie ziemnym wynikająca z zalecenia pkt 4 Country Specific Recommendations (CSR) dla Polski
- Większy od zakładanego popyt na środki w programie Mój Prąd
- Potrzeba znaczącej interwencji w program w obszarze wsparcia instalacji wykorzystania biogazu i produkcji biometanu
- Obawa o umiarkowane zainteresowanie instrumentami zwrotnymi – wnioski z badania ewaluacyjnego
- Obawa o niedobory podaży na rynku usług budowlanych i usług związanych z instalacją urządzeń energetycznych
- Potrzeba aktualizacji analizy *ex-ante* dotyczącej poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych ze względu na niewdrażalność modelu nr 2 dla finansowania ESCO

Opóźnienia w publikacji dokumentów podstawowych

W przypadku **celów pośrednich na rok 2024**, w żadnym wskaźniku produktu **nie uda się wygenerować zaplanowanych wartości do końca 2024 r.**

Pierwsze nabory wniosków w celach szczegółowych 2.1, 2.2 i 2.3 **ogłoszono dopiero na przełomie roku 2023 i 2024**. Stąd następuje dopiero kontraktacja środków, a realizacja inwestycji nastąpi w kolejnych latach wdrażania Programu.

Późne ogłoszenie naborów wynikało z istotnej zmiany przepisów pomocy publicznej pod koniec roku 2023. Ze względu na **zmianę podstawy prawnej GBER** oraz konieczność **aktualizacji rozporządzeń krajowych**, a także aktualizacji dokumentów **analizy ex-ante** dla obszarów wsparcia objętych IF, uruchomienie pierwszych naborów nastąpiło na przełomie 2023/2024 r.

W odniesieniu do celów końcowych obniżyć należy wartości następujących wskaźników

Na początku okresu wdrażania zidentyfikowano błędne założenia w zakresie kosztów jednostkowych do szacowania wartości docelowej niektórych wskaźników, szczególnie w obszarze efektywności energetycznej **w budynkach** i **ciepłownictwa systemowego**.

Rekomendacje: w wyniku zidentyfikowanych w badaniu ewaluacyjnym czynników, konieczne będzie przyjęcie **zerowych wartości wskaźników pośrednich** oraz **renegocjacja** z Komisją Europejską przyjętych **wartości wskaźników docelowych**.

- RCO18 - Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej (w działaniu 1.1)
- RCO19 - Budynki publiczne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej (w działaniu 1.1)
- RCO123 - Lokale mieszkalne wykorzystujące kotły zasilane gazem ziemnym i systemy grzewcze zastępujące instalacje zasilane stałymi paliwami kopalnymi (w działaniu 1.1)
- RCR29 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych z kotłów i systemów grzewczych przekształconych z zasilania stałymi paliwami kopalnymi na zasilanie gazem (w działaniu 1.1)
- RCO104 - Liczba źródeł wysokosprawnej kogeneracji (w działaniu 2.1)
- RCO20 - Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze (w działaniu 2.1)
- RCR29 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych (w działaniu 2.1)

Potrzeba rezygnacji ze wsparcia kogeneracji opartej na gazie ziemnym

W czerwcu br. opublikowany został przez KE projekt rekomendacji dla Polski (tzw. Country Specific Recommendations - CSR). Pkt 4 ww. dokumentu (treść poniżej) zaleca podejmować działania w celu przyspieszenia przechodzenia na energię odnawialną w ciepłownictwie systemowym.

4. Take measures to accelerate the phase-out of fossil fuels in the district heating sector by shifting to renewable energy. Improve policies related to the protection and sustainable use of water resources to ensure the long-term sustainability of sectors that rely on ecosystem services.

Za rezygnacją ze wsparcia źródeł gazowych przemawiają również względy praktyczne polegające na nieracjonalności wdrażania tego obszaru na odrębnych zasadach, przy dotychczasowej znikomej kwocie alokacji (ok. 9 mln EUR/40 mln PLN). Kwota ta pozwoliłaby prawdopodobnie na dofinansowanie zaledwie 1 projektu z uwagi na wysoką intensywność dofinansowania w ramach IF (85% kosztów kwalifikowanych ze środków UE i uzupełnienie dofinansowania IF ze środków krajowych).

Wynegocjowana w programie alokacja na wykorzystanie gazu w energetyce powinna być utrzymana, ponieważ jest to ostatni okres finansowania tego obszaru w polityce spójności (dodatkowo skrócony do końca 2025 r.), zatem **sugerowane jest przesunięcie tych środków z obszaru ciepłownictwa (działanie 2.1) na obszar inteligentnej infrastruktury gazowej (działanie 2.3).**

Obawa o umiarkowane zainteresowanie instrumentami zwrotnymi

Wg. badania ewaluacyjnego występuje ryzyko ograniczonego zainteresowania instrumentami finansowymi – beneficjenci preferują dotacje nad inne formy wsparcia, co może ograniczać pełne wykorzystanie dostępnych środków.

Należy jednak uwzględnić fakt, że przeprowadzone badania ujawniły deklarowane, a nie rzeczywiste preferencje, które w pełni ujawnią się na etapie aplikowania przez beneficjentów ostatecznych.

W związku z powyższym **rekomenduje się wdrożenie działań informacyjnych** mających na celu wzrost świadomości nt. dostępnych instrumentów finansowych **oraz bieżącą obserwację zainteresowania wnioskodawców**, w celu dokonania ewentualnych przesunięć w alokacji.

W związku z obawą o niewystarczające **zainteresowanie IF również przez firmy ESCO**, a także ze względu na niewdrażalność modelu nr 2 dla finansowania ESCO, **w toku jest aktualizacja analizy ex-ante** dotyczącej poprawy efektywności energetycznej **budynków publicznych**. Koncepcja aktualizacji analizy przedstawiona zostanie w osobnej prezentacji.

Większy od zakładanego popyt na środki w programie Mój Prąd

- Konieczność wsparcia prosumenckich instalacji fotowoltaicznych wynika z rosnącego zapotrzebowania i zainteresowania prosumentów tym rodzajem instalacji. W okresie od lipca 2023 r. do lipca 2024 r. liczba prosumentów zwiększała się średnio o 13 850 miesięcznie, natomiast moc zainstalowana instalacji prosumenckich w powyższym okresie wzrastała średnio o 134 MW w skali miesiąca
- Dalszy popyt na środki w ramach programu możliwy jest dzięki udanemu wsparciu instalacji zintegrowanych z magazynami energii, co pozwala na większy udział tego rodzaju źródeł w krajowym systemie elektroenergetycznym.

Potrzeba znaczącej interwencji w program w obszarze wsparcia instalacji wykorzystania biogazu i produkcji biometanu z uwagi na:

- Powolny rozwój tych inwestycji w warunkach krajowych oraz wciąż jedną z najniższych w Europie wartości w zakresie ilości biogazowni na 100 tys. mieszkańców. W przypadku biometanu, wytwarzanego z biogazu, technologie te w kraju są wciąż na bardzo wczesnym etapie rozwoju i wymagają impulsu w kontekście ich multiplikowania.
- Instalacje biogaz/biometan posiadają najwyższy ze wszystkich technologii OZE poziom kosztów inwestycyjnych (CAPEX) w relacji do wytwarzanej energii, co stanowi sporą barierę ich wejścia na rynek i rozwoju. Koszty operacyjne działania tych instalacji także należą do jednych z najwyższych wśród OZE i jednocześnie do podlegających największym wahaniom w związku z ich powiązaniem z kosztami surowców aktualnie dostępnych na rynku.
- Podejmowane inwestycje w dystrybucję gazu, które są niezbędne w celu przyłączenia odbiorców oraz poprawę chłonności sieci dla załączania biometanu, będą powodowały zwiększone zapotrzebowanie na źródła niskoemisyjne – w tym biometan.
- Potrzebę rozbudowy infrastruktury wytwórczej w zakresie biometanu, która będzie mogła być integrowana z sieciami gazowymi.

Postępy w realizacji zintegrowanego Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK)

Umowa Partnerstwa jest zgodna z kierunkami rozwoju i partycypuje do celów wskazanych w Krajowym Planie w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK), który powstał w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu.

Polska przygotowała wstępną wersję aktualizacji KPEiK, zawierającą m.in. kontrybucję do celów klimatyczno-energetycznych UE na 2030 rok oraz jeden scenariusz prognostyczny (WEM - with existing measures). Pakiet dokumentów przekazano do Komisji Europejskiej 1 marca 2024 roku.

W październiku 2024 r. MKiŚ przedłożył do konsultacji publicznych projekt KPEiK uzupełniony m.in. o scenariusz aktywnej transformacji (WAM with additional measures).

Postępy w realizacji wskaźników kluczowych dla budowy gospodarki niskoemisyjnej w ostatnich latach

- **Wielkość emisji gazów cieplarnianych** (z uwzględnieniem LULUCF) w roku 2021 była mniejsza w stosunku do roku bazowego (1988 r.) o **32,25%**.
- **Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych** w Polsce stale rośnie – w latach 2019-2023 wzrosła o **78%**. **Udział OZE w produkcji energii elektrycznej** ogółem w tym okresie wzrósł z **15,5% do 27,1%**. **Na koniec 2023 r. moc zainstalowana źródeł odnawialnych** wynosiła niemal **29 GW**, co stanowiło ponad **43% mocy zainstalowanej w KSE** i oznaczało **wzrost mocy zainstalowanej źródeł odnawialnych o ok. 27%** w stosunku do roku poprzedniego
- W 2021 r., w odniesieniu do 2011 roku, **energochłonność pierwotna PKB obniżyła się o 21,0%**, a **energochłonność finalna o 15,0%**.

Priorytety dla rozwoju infrastruktury elektroenergetycznej

Aktualizacja KPEiK zakłada, że rozbudowa, modernizacja i dostosowanie infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej ma być jednym z priorytetów w procesie transformacji sektora elektroenergetycznego, ze względu m. in. na:

- stworzenie warunków bezpiecznej pracy KSE, zapewniając **współpracę źródeł energii o zróżnicowanej technologii wytwarzania i różnych charakterystykach** pracy
- intensywny **rozwój źródeł rozproszonych** – przede wszystkim **OZE**
- **zwiększenie elastyczności** systemu elektroenergetycznego, przy wykorzystaniu m.in. **rozwiązań cyfrowych**, magazynów energii czy DSR

Prognozy oparte na scenariuszu WAM do projektu aktualizacji KPEiK (mogą ulec zmianie w finalnej wersji dokumentu)

- **50,4% redukcji emisji gazów cieplarnianych** w całej gospodarce w porównaniu do poziomu w roku 1990
- **18,2% redukcji emisji gazów cieplarnianych** w sektorach **nieobjętych systemem ETS** w porównaniu do poziomu w roku 2005
- **32,6% udziału OZE w finalnym zużyciu** energii brutto, uwzględniając: 56,1% udziału w elektroenergetyce, 17,7% udziału OZE w transporcie i 35,4% w ciepłownictwie i chłodnictwie (prognoza WAM nieco bardziej ambitna niż prognozy PRIMES)
- dążenie do **14,4% redukcji energii pierwotnej oraz 12,8% energii finalnej** (zgodnie z prognozami PRIMES2020, prognoza WAM nieco poniżej ww. wartości)

Fundusze Europejskie

Sektor Środowisko

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Napotkane problemy / wyzwania

■ Opóźnienia w przygotowaniu dokumentów programowych i rozpoczęciu wdrażania FEnIKS:

- niski poziom kontraktacji i certyfikacji wydatków - pierwsza umowa zawarta w grudniu 2023 r. pierwsza deklaracja wydatków przekazana do IP w październiku 2024 r.
- napięte terminy i konieczność równoczesnej pracy nad dokumentacją dla wielu naborów
- opóźnienia w rozpoczęciu realizacji projektów

■ Wygaśnięcie porozumienia pomiędzy MFiPR a MI, pozwalającego na wydawanie tzw. Deklaracji wodnych:

- konieczność dokonania zmian w regulaminach wyboru projektów
- znaczące wydłużenie czasu oceny wniosków we wszystkich naborach, gdzie dokument był wymagany

Napotkane problemy / wyzwania

■ Większe od przewidywanego zainteresowanie wsparciem w niektórych obszarach – brak wystarczającej alokacji:

- brak wystarczającej alokacji w działaniu 1.4 (gospodarka odpadami) – wnioskowane dofinansowanie 2-krotnie przekracza dostępną alokację
- brak wystarczającej alokacji w działaniu 2.5 (zaopatrzenie w wodę) – wnioskowane dofinansowanie prawie 4-krotnie przekracza dostępną alokację

■ Powódź we wrześniu 2024 r.

- potencjalne zagrożenie dla możliwości realizacji planowanych projektów
- konieczność zaplanowania dedykowanego wsparcia na odbudowę infrastruktury na obszarach poszkodowanych (w zakresie gospodarki ściekowej i zaopatrzenia w wodę)

Napotkane problemy / wyzwania

■ Konieczność koordynacji wdrażania wielu programów/instrumentów finansowych (FEnIKS, FEPW, RRF)

- skumulowanie działań związanych z prowadzeniem naborów, identyfikowaniem i monitorowaniem projektów, itp.

■ Podjęmowane działania zaradcze:

- bieżąca współpraca z beneficjentami i poszczególnymi instytucjami w systemie
- dokonywanie niezbędnych zmian w regulaminach, dokumentach programowych
- wydawanie (o ile to niezbędne) zgód na wydłużanie ocen projektów
- organizowanie szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców
- prowadzenie monitoringu wdrażanych projektów

Zagrożenia dla realizacji wskaźników programowych

■ Wartości pośrednie na 2024 r.

Ryzyko nieosiągnięcia większości wartości pośrednich wskaźników, związane z:

- opóźnieniami w rozpoczęciu realizacji programu
- opóźnieniami w wydawaniu deklaracji wodnych
- niskim poziomem zaawansowania rzeczowego zgłaszanych projektów (niewielka liczba wspartych projektów jest w stanie wykazać wskaźniki rzeczowe we wnioskach o płatność do końca 2024 r.)

Zagrożenia dla realizacji wskaźników programowych

■ Wartości docelowe na 2029 r.

Potencjalne ryzyko nieosiągnięcia wartości dwóch wskaźników:

- *RCR035 - Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej*

Podjęte działania zaradcze: rozszerzenie stosowania wskaźnika o projekty z zakresu wód opadowych – ewentualna zmiana wartości docelowej po weryfikacji skuteczności podjętych działań

- *RCO031 - Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków*

Podjęte działania zaradcze: rewizja i zmiana rygorystycznych (mogących ograniczać dł. sieci w projektach) kryteriów na potrzeby kolejnych naborów – ewentualna zmiana wartości docelowej po weryfikacji skuteczności podjętych działań

Pozostałe zmiany

- Wprowadzenie zapisów umożliwiających sfinansowanie opracowania **Krajowego Planu Odbudowy Zasobów Przyrodniczych** oraz **Krajowej Strategii Ochrony Różnorodności Biologicznej**

Konieczność opracowania tych dokumentów wynika z wejścia w życie rozporządzenia PE i rady w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych (**Nature Restoration Law**)

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

